

УДК 633.812

Код UPOV: LAVAN_ANG

Методика

проведення експертизи сортів лаванди вузьколистої (*Lavandula angustifolia* Mill.)
на відмінність, однорідність та стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Lavandula angustifolia* Mill.

2. Необхідний рослинний матеріал – рослини

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити 80 рослин вегетативного розмноження.

2.3 Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості та сортових характеристик.

2.4 Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 **Тривалість експертизи.** Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

3.2 **Місце експертизи.** Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3.3 **Умови для проведення експертизи.** Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту.

3.4 **План експертизи.** Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до звершення циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 80 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 0,90 × 0,40 м.

3.5 **Метод дослідження.** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

- MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);
- MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);
- VG: візуальна разова оцінка групи рослин;
- VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 Кількість рослин / частин рослин. Експертизі підлягає щонайменше 80 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

- MG: разове вимірювання 80 рослин або частин 80 рослин (наприклад, висота);
- MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 30 рослин або частин 30 рослин;
- VG: візуальна разова оцінка 80 рослин;
- VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 30 рослин або частин 30 рослин;
- L: лабораторні дослідження 30 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 Експертиза на відмінність

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 Експертиза на однорідність

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, відзначеними в описі.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 2% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 80 рослин допускаються чотири нетипові.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 Експертиза на стабільність

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Рослина: габітус (ознака 3);
- Листок: опушення (ознака 12);
- Суцвіття: кількість квіток (ознака 15);
- Квітка: забарвлення (ознака 17).

5.1 Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови доквілля це унеможливають;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів лаванди вузьколистої

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорт-еталон
1	2	3	4	5
1. QL	Сходи: антоціанове забарвлення VS	відсутнє	1	Рекорд
		наявне	9	
2. QN	Рослина: за висотою (фаза повного цвітіння) MG	низька	3	
		середня	5	Рекорд
		висока	7	
3. (*) PQ	Рослина: габітус VS	компактний	3	Рекорд
		напіврозлогий	5	
		розлогий	7	
4. (*) QN	Рослина: гілкування VS	слабке	3	
		помірне	5	
		сильне	7	Рекорд
5. QN	Рослина: діаметр MS	малий	3	
		середній	5	Рекорд
		великий	7	
6. QN	Стебло: за діаметром MS	тонке	3	Рекорд
		середнє	5	
		товсте	7	
7. QL	Стебло: антоціанове забарвлення VG	відсутнє	1	Рекорд
		наявне	9	
8. QN	Рослина: облиствленість VS	слабка	3	
		середня	5	Рекорд
		сильна	7	
9. QN	Листок: за довжиною MS	короткий	3	
		середній	5	Рекорд
		довгий	7	
10. QN	Листок: за шириною MS	вузький	3	Рекорд
		середній	5	
		широкий	7	
11. (*) QN	Листок: інтенсивність зеленого забарвлення VS	слабка	3	
		помірна	5	Рекорд
		сильна	7	
12. (*) QN	Листок: опушення VS	слабке	3	Рекорд
		помірне	5	
		сильне	7	
13. (*) QN	Суцвіття: головна вісь за довжиною MG	коротка	3	
		середня	5	Рекорд
		довга	7	
14. (*) QN	Суцвіття: суцвіття І-го порядку за довжиною MS	коротке	3	
		середнє	5	Рекорд
		довге	7	

1	2	3	4	5
15. (*) QN	Суцвіття: кількість квіток MS	мала	3	
		середня	5	Рекорд
		велика	7	
16. (*) QN	Суцвіття: за щільністю VS	нещільне	3	
		середньощільне	5	
		щільне	7	Рекорд
17. (*) PQ	Квітка: забарвлення VS	біле	1	
		рожеве	2	
		фіолетове	3	
		бузкове	4	Рекорд
		бузково-зелене	5	
18. (*) QN	Час початку цвітіння MS	ранній	3	
		середній	5	Рекорд
		пізній	7	
19. (*) (+) QN	Вміст ефірної олії L	низький	1	
		середній	2	Рекорд
		високий	3	
20. (*) (+) QN	Ефірна олія: вміст ліналілацетату L	низький	3	
		середній	5	Рекорд
		високий	7	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів лаванди вузьколистої

До 19. Вміст ефірної олії.

Врожай сировини визначають з 1 кв. м методом зважування в 4-кратній повторності.
Вміст ефірної олії [E] визначають за методом Гінзберга за формулою:

$$E = \frac{A \times 100}{P}, \text{ де:}$$

E – вміст ефірної олії за об'ємом, %;

A – кількість одержаної ефірної олії, мл;

P – наважка сировини, г.

Вміст ефірної олії на абсолютно суху масу [Ec] визначають за формулою:

$$Ec = \frac{E \times 100}{B}, \text{ де:}$$

E – вміст ефірної олії на сиру масу;

B – % сухої речовини, визначають за формулою:

$$B = 100 - W, \text{ де:}$$

W – % вологи, який визначають за формулою:

$$W = \frac{(a - b) \times 100}{P}, \text{ де:}$$

a – вага бюкса з сирою наважкою, г;

b – вага бюкса з висушеною наважкою, г;

P – наважка, г.

До 20: Ефірна олія: вміст ліналілацетату.

Компонентний склад ефірної олії визначають за методом ГРХ.

9. Література

[Електронний ресурс] http://uk.wikipedia.org/wiki/Лаванда_вузьколиста